

LÄROPLANSMATRISEN – mål, riktlinjer, planering och genomförande

Stöd för planering och genomförande av utbildning och undervisning med läroplanen som utgångspunkt.

Normer och värden		
Läroplansmål	Riktlinjer	Kriterier för planering och genomförande
Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla: öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande. förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra. förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen. respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna. ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.	Förskollärare ska ansvara för att: barnen får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde. tillämpa ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar. aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet. utveckla normer och förhållningssätt för arbetet och samvaron i barngruppen. Arbetslaget ska: visa respekt för individen och medverka till att skapa ett demokratiskt klimat, där barnen får möjlighet att känna samhörighet och utveckla ansvar och solidaritet. samverka i arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkande behandling. medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet. stimulera barnens samspel samt hjälpa och stödja dem att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra. uppmärksamma och problematisera etiska dilemman och livsfrågor i vardagen. uppmärksamma barnen på att människor kan ha olika värderingar som styr deras uppfattningar och handlingar och samtidigt förankra de grundläggande värdena. samarbeta med vårdnadshavare, samt diskutera regler och förhållningssätt i förskolan med vårdnadshavare, för att främja barnets utveckling till en ansvarskännande människa och samhällsmedlem.	Exempel från BRUK Vi visar barnen att människor är olika och samtalar om det tillsammans med barnen. Vi är lyhörda för barnens integritet och att den kan ta sig uttryck på olika sätt beroende på ålder, när vi tillgodoser deras behov av omsorg. Vi ger barnen möjlighet att samtala om och fundera över livsfrågor, som gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer. Vi ger barnen möjlighet att påverka verksamheten både i informella och formella sammanhang. Vi planerar lekar och aktiviteter tillsammans med barnen som syftar till att skapa ett gott klimat. Vi ser alltid till att ha uppsikt över förskolans miljö för att underlätta kontakten mellan barnen och pedagogerna. Vi kartlägger regelbundet barnens trygghet, trivsel, relationer och samspel i gruppen tillsammans med vårdnadshavarna för att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Vi använder kartläggningarna för att få kunskap om och kunna analysera och åtgärda eventuell diskriminering, trakasserier eller kränkningar. Vi för återkommande samtal om våra egna normer, attityder och frågeställningar och om bemötandet av varandra och barnen.

Delaktighet och inflytande		
Läroplansmål	Riktlinjer	Kriterier för planering och genomförande
Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla: intresse för och förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation. förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem.	Förskollärare ska ansvara för att varje barn: får ett reellt inflytande över arbetssätt och innehåll. Arbetslaget ska: främja barnens förmåga att vara delaktiga och utöva inflytande över sin utbildning. respektera varje barns rätt att uttrycka sina åsikter med olika uttrycksformer samt säkerställa att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara och kommer till uttryck i utbildningen. främja barnens förmåga att ta ansvar för sig själva och för samvaron i barngruppen. säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet. förbereda barnen för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. ta vara på barnens kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att leka och lära samt stärka barnets tillit till sin egen förmåga.	Exempel från BRUK Vi utformar miljön och planerar verksamheten utifrån de behov och intressen som barnen själva ger uttryck för. Vi ger barnen möjlighet att påverka verksamheten både i informella och formella sammanhang. Vi synliggör barnens inflytande för barnen, så att de förstår att deras åsikter har betydelse. Vi uppmuntrar barnens vilja till samarbete där de får möjlighet att lyssna på och respektera varandras åsikter. Vi är lyhörda och visar respekt för barnen när de uttrycker sin vilja på olika sätt, både verbalt och genom deras agerande. Vi uppmuntrar och stärker barnens engagemang och vilja att ta ansvar för förskolans miljö. Vi ger barnen förtroende att ta ansvar för sina val, och ta konsekvenserna av sitt handlande. Vi reflekterar kring hur vi kan tydliggöra för barnen vad som pågår och varför i verksamheten, för att de ska kunna utöva inflytande och ta ansvar.

Omsorg, utveckling och lärande		
Läroplansmål	Riktlinjer	Kriterier för planering och genomförande
Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla: Språk och kommunikation ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften. förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld. intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de kan användas för att förmedla budskap. intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa. både det svenska språket och det egna nationella minoritetsspråket, om barnet tillhör en nationell minoritet. både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska. svenskt teckenspråk, om barnet har hörselnedsättning, är dövt eller av andra skäl har behov av teckenspråk. Skapande och estetiska uttrycksformer förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans. nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära. fantasi och föreställningsförmåga. Matematik och teknik förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar. förståelse för rum, tid och form, och grundläggande egenskaper hos mängder, mönster, antal, ordning, tal, mätning och förändring, samt att resonera matematiskt om detta. förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp. förmåga att utforska, beskriva med olika uttrycksformer, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap och teknik.	Förskollärare ska ansvara för att varje barn: upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker. får nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter och kunskaper. får förutsättningar för att utvecklas, leka och lära och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga. erbjuds en god omsorg med balans mellan aktivitet och vila. utmanas och stimuleras i sin motoriska, sociala, emotionella och kognitiva utveckling. får goda förutsättningar att bygga upp tillitsfulla relationer och känna sig trygga i gruppen. utmanas och stimuleras i sin utveckling av språk och kommunikation samt matematik, naturvetenskap och teknik. får använda digitala verktyg på ett sätt som stimulerar utveckling och lärande. Arbetslaget ska: verka för en god och tillgänglig miljö för omsorg, lek, rörelse, utveckling och lärande. inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val. ta vara på barnens kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att leka och lära samt stärka barnets tillit till sin egen förmåga. uppmärksamma samt ge ledning och stimulans till alla barn samt särskilt stöd till de barn som av olika skäl behöver det i sin utveckling. utmana barnens nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik. skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp av olika uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg. skapa förutsättningar för barnen att förstå hur deras egna handlingar kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling. skapa förutsättningar för barnen att lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att ta del av det lokala kulturlivet.	Exempel från förskoleklassen, läroplan för grundskolan. Centralt innehåll i undervisningen. Språk och kommunikation Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden som är bekanta för barnen, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser. Samtala om innehåll och budskap i olika typer av texter. Berättande texter, sakprosatexter och texter som kombinerar ord, bild och ljud. Bokstäver och andra symboler för att förmedla budskap. Rim, ramsor och andra ordlekar. Digitala verktyg och medier för kommunikation. Säker och ansvarsfull kommunikation i digitala sammanhang. Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra. Skapande och estetiska uttrycksformer Skapande genom lek, bild, musik, dans, drama och andra estetiska uttrycksformer. Olika material, redskap och tekniker för att skapa och uttrycka sig. Tolka och samtala om innehåll och budskap i olika estetiska uttryck. Digitala verktyg för framställning av olika estetiska uttryck. Matematik och teknik Enkla matematiska resonemang för att undersöka och reflektera över problemställningar samt olika sätt att lösa problem. Naturliga tal och deras egenskaper och hur de kan användas för att ange antal och ordning. Del av helhet och del av antal. Matematiska begrepp och olika uttrycksformer för att utforska och beskriva rum, läge, form, riktning, mönster, tid och förändring.

förmåga att upptäcka och utforska teknik i vardagen. förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap. Natur och samhälle förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra. förståelse för naturvetenskap, kunskaper om växter och djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen. förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar. sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet. sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet. självständighet och tillit till sin egen förmåga. förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler. Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse motorik, koordinationsförmåga och kropps- uppfattning samt förståelse för hur viktigt det är att ta hand om sin hälsa och sitt välbefinnande. förståelse för hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.		Några vanliga tekniska lösningar i barnens vardag, hur de är uppbyggda, fungerar och skulle kunna förbättras. Byggnad och konstruktion med hjälp av olika material, redskap och tekniker. Natur och samhälle Olika sätt att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, till exempel genom observationer, mätningar och samtal om iakttagelser. Hur företeelser och samband kan beskrivas, till exempel med ord och bilder eller enkla tabeller och diagram. Normer och regler i barnens vardag, till exempel i lekar och spel, och varför regler kan behövas. Demokratiska värderingar och principer, i sammanhang som är bekanta för barnen. Hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt. Barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen). Livsfrågor med betydelse för barnen, till exempel kamratskap, rättvisa och könsroller. Naturen och människors levnadsvillkor på hemorten och andra platser under olika tider, utifrån barnens erfarenheter och intressen. Sortering och gruppering av växter och djur samt namn på några vanligt förekommande arter. Kemiska och fysikaliska fenomen som till exempel övergång från is till vatten, magnetism, flyta och sjunka. Hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling. Inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse Initiera, organisera och delta i lekar av olika slag. Fysiska aktiviteter inomhus och utomhus under olika årstider och i olika väder. Säkerhet och hänsyn till miljö och andra människor vid vistelse i olika naturmiljöer. Kost, sömn och fysisk aktivitet och hur de påverkar hälsa och välbefinnande. får förutsättningar för att utvecklas, leka och lära och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga erbjuds en god omsorg med balans mellan aktivitet och vila verka för en god och tillgänglig miljö för omsorg, lek, rörelse, utveckling och lärande.
---	--	---

Förskola och hem		
Läroplansmål	Riktlinjer	Kriterier för planering och genomförande
Det finns inga läroplansmål inom förskola och hem.	Förskollärare ska ansvara för att: utvecklingssamtalets innehåll, utformning och genomförande överensstämmer med de nationella målen. vårdnadshavare ges möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen av utbildningen. Arbetslaget ska: ta ansvar för att utveckla en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen. vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande. föra fortlöpande samtal med barns vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande samt genomföra utvecklingssamtal. hålla sig informerade om barns personliga omständigheter med respekt för barnens integritet.	Vi diskuterar och planerar hur vi kan få ett förtroendefullt samarbete med hemmen. Vi visar tydligt respekt för alla vårdnadshavare och tar ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan oss. Vi har fortlöpande samtal med vårdnadshavarna om barnens trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan. Vi ser till att vi ger information i olika former och på aktuella språk.